

новий напрям досліджень – юридична конфліктологія, одним із аспектів предмета якої і є вивчення причин, форм вияву та напрямів подолання юридичних колізій. Проблеми, з якими стикається правова теорія та практика останніх років і які виявляються у «правовій інфляції», «війні законів», невідповідності між нормативним регулюванням та реальним станом суспільних відносин, низькій ефективності значної частини законодавства, множинності нормативних актів та ін., пов'язуються з необ'єктивним, поверховим дослідженням питань колізій як у межах теорії держави і права, так і в межах галузевих юридичних наук.

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 2. Філософія права. Харків: Право, 2017. 1128 с.
2. Лабанд П. Государственный строй Германской империи. Одесса : Г. Бейленсон и И. Юровский, 1894.
3. Донченко О. І. Історія вчень про державу і право. Одеса: Фенікс, 2021. 124 с.
4. Макаренко, Л. О. (2019). Теоретико-методологічні аспекти пізнання та формування правової культури: дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.01; Інститут держави і права ім. В. М. Корещького НАН України. Київ.
5. Бобровник С.В. Загальнотеоретична наука: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Соціологія права*. 2021. № 2. С. 9-17.

Роман ГОЛОБУТОВСЬКИЙ
суддя Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
професор кафедри з
агальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Сьогодні в нашій державі триває реформа розвитку органів правосуддя, що обумовлює необхідність у комплексному теоретико-правовому аналізі якості залучення громадян до роботи органів судової влади. Особливого значення набуває проблема законодавчої невизначеності форм громадського контролю за діяльністю публічних службовців в органах судової влади, оскільки нормативна невизначеність зумовлює неоднозначне тлумачення меж такого контролю, а також можливість зловживання з боку інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади.

Значення контролю як соціального явища обґрунтовано в дослідженнях таких учених, як В.Авер'янов, І. Голосніченко, В. Горшеньов, О. Данільян, А. Карась, М. Кельман, В. Таран та ін. Державний контроль вивчали: С. Авак'ян, Д. Бахрах, Ю. Битяк, В. Гаращук, Є. Додін, Р. Калюжний, С. Ківалов, В. Колпаков, А. Малишев, Н. Нижник, А. Селіванов, В. Семчик, В. Сіренко, В. Цветков, Ю. Шемшученко та ін. Проблему громадського контролю за діяльністю владних інституцій як невід'ємну складову гармонійного розвитку суспільства і держави розглянуто в контексті суб'єктного та об'єктного складу в роботах таких науковців: О. Бондарчук, А. Буханевич, Л. Гапоненко, В. Гаращук, А. Денисенко, С. Денисюк, М. Іжа, П. Каблак, Ю. Ковбасюк, С. Косінов, В. Кравчук, А. Крупник, С. Кушнір, О. Музичук, Л. Наливайко, Т. Наливайко, С. Прилуцький, Г. Пришляк, Л. Рогатина, О. Савченко, В. Синчук, О. Сушинський, О. Хотинська-Нор та ін. Але більшість наукових розробок мають на меті дослідження взаємодії органів судової влади та інститутів громадянського суспільства, тоді як контрольна функція громадськості залишається недостатньо дослідженою.

Характеристика громадського контролю за діяльністю публічних службовців в органах судової влади є неможливою без визначення поняття «громадський контроль», який є одним з найбільш ефективних механізмів взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади, а також є індикатором демократичності будь-якої соціально-орієнтованої держави.

Т. Наливайко пропонує досліджувати громадський контроль як один із видів соціального контролю, що здійснюється громадськими об'єднаннями та безпосередньо самими громадянами, є важливим засобом реалізації народовладдя та дієвим способом залучення населення до управлінської діяльності. Функціонування громадського контролю в демократичному суспільстві розглядається як цілеспрямований та дієвий вплив соціальних суб'єктів на поведінку агентів соціальної взаємодії [1, с. 9]. О. Савченко трактує громадський контроль як активне спостереження представників

громадськості (громадян та їх об'єднань) з використанням системи правових, організаційних, інформаційних та інших засобів (перевірки, порівняння, оцінювання) з метою забезпечення неухильного дотримання законності, реалізації прав і свобод населення [2, с. 46]. А. Крупник наголосив на характерних відмінностях громадського контролю від будь-якого іншого виду контролю і визначив громадський контроль як інструмент громадської оцінки ступеня виконання органами влади та іншими підконтрольними об'єктами їхніх соціальних завдань [3]. На думку О. Хотинської-Нор, такий контроль є зовнішнім регулятором процесів розвитку судової системи, скеровуючи їх у русло відповідних суспільних очікувань, узгоджуючи їх з інтересами соціуму на кожному історичному етапі його розвитку і забезпечуючи в такий спосіб еволюцію судової системи та її взаємозв'язок із суспільством [4, с. 110]. В. Кравчук переконаний, що громадський контроль за судовою владою може дати поштовх до створення ефективної та справедливої судової системи, забезпечити відкритість і прозорість функціонування судової влади, а це, у свою чергу, сприятиме збільшенню рівня довіри громадськості до судів [5, с. 12]. Попри деякі розбіжності лексичного значення поняття, у цілому автори займають єдину позицію щодо трактування громадського контролю як права та законної можливості суб'єктів здійснювати контрольні повноваження щодо державних органів і посадовців з метою розвитку громадянської активності та забезпечення дотримання принципів верховенства права, публічності й ефективності в роботі цих осіб.

Для розуміння сутності такої діяльності варто з'ясувати зміст поняття «публічна служба в органах судової влади». На законодавчому рівні визначення терміна «публічна служба» закріплено в п. 17 ст. 4. Кодексу адміністративного судочинства України, згідно з яким публічна служба – діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування [6]. Доцільно зауважити, що законодавче формулювання поняття не розкриває його сутності, а тільки перелічує види публічної діяльності. У зв'язку з цим слід дослідити доктринальні визначення.

Так, О. Попова тлумачить публічну службу як реалізацію народом влади через виконання завдань і функцій держави, спрямованих на забезпечення публічних інтересів особами на постійній професійній відплатній основі за рахунок бюджетних коштів в органах виконавчої влади, апаратах усіх гілок органів влади, органах місцевого самоврядування на підставі адміністративно-правового акта про призначення на посаду [7, с. 586]. Н. Рунова пропонує розглядати публічну службу як здійснення влади суспільством (народом) через професійну діяльність публічних службовців [8, с. 272]. Публічну службу в органах судової влади слід розуміти як політично-нейтральну професійну службу на посаді судді в судах, в інших органах суддівського врядування, державних органах та установах системи правосуддя задля організації та забезпечення діяльності судів та суддів.

Отже, забезпечення ефективної та прозорої діяльності органів судової влади є запорукою розвитку демократичного, правового й соціального суспільства та держави. Узагальнюючи зазначені підходи щодо визначення поняття, пропонуємо розглядати громадський контроль за діяльністю публічних службовців в органах судової влади як вид соціального контролю, що полягає у публічній перевірці результатів діяльності публічних службовців в органах судової влади з використанням відповідно до законодавства України комплексу правових та організаційних заходів з боку громадян та їх об'єднань для забезпечення ефективності, прозорості та об'єктивності їхньої роботи.

1. Наливайко Т. В. Громадський контроль в Україні як інститут громадянського суспільства: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2010. 18 с.

2. Савченко О. В. Громадський контроль як вид соціального контролю: підходи до визначення поняття. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2014. Вип. 6 (2). Т. 1. С. 44–46.

3. Крупник А. С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення. URL: http://novyi-struyi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf.

4. Хотинська-Нор О. З. Громадський контроль як фактор розвитку судової системи. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 4 (31). С. 108–117.

5. Кравчук В. М. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 3 (7). С. 11–16.

6. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005 року № 2747-IV (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.

7. Попова О. В. Поняття та ознаки публічної служби в Україні. *Форум права*. 2011. № 4. С. 583–587.

8. Рунова Н. О. Публічна служба в Україні: проблеми дефініції. *Публічне право*. 2012. № 3. С. 269–273.